

Hálás feladat lenne a «Láz» több mint húsz évet és nem is akármilyen húsz évet) felülről, sok sínen, olykor holtvágányon futó esztelenjével jelenetéről jelenetre sorra vonni és mikroszkóp alá helyezni. Kétségtelen: a «Láz» — hibáival és erőnyeivel együtt — a magyar filmművészetnek önmaga elé szokatlannul magas művészi mércét állító, komoly részeredményekben gazdag, nagy próbálkozásai és — nagy tévedései közé tartozik.

A «Láz» úgynevezett karrierfilm. Egy minden akadályt elsőpró energiájú, nem tudásában, tehetségében, inkább erőszakosságában és szerencséjében bízó, inszigniyhára jutó holdudból milliomos, nagyvállalkozóvá feltűnő bányamérnök karrierjének története. Illetve — hogy pontosabban legyünk — a karrier egyes állomásainak és a komak: a két világháború közötti, fasizáló Magyarországra «felad» létezőnek» életét bemutató, egymás mellé rakott kitragodott jelenetek eszifogóvá fényesített fűzése.

Szabó Barnának, a film központi figurájának életútja mélyponttól (az első világháború hadifogolytáborából) indul, a dicsőség csúcsait erőszakkal, szerencséjével lezokhárácsolt milliókkal ostromolja — a nyomor és a delírium mocsarában — végződik.

Gordon Zsuzsa és Csákányi László

Kat az utat a film sok helyen hajmeresztő logikai hokuszakokkal, hol freudai életemanalízissel, hol mag hatásvadászó, üres formai megoldásokkal, trükkökkel, Hitler-évütiéssel és garden-party orgáival, olfári tisztia szűzekkel és olfári részeg titkárnőkkel, «les» és lételemo kiszólásokkal szegélyezi.

Szabó Barnát nem esztelenkedeleitől, hanem főleg ürdeleplező mondataiból ismerjük meg: «Én a dzsungel törvényei szerint... boldogod akarok lenni egy embert — önmagamat! Pénzt, sok pénzt akarok!»

«Maga milliomos akart lenni, lényen és kétségbeesetten, boldogtalanul és értelmetlenül, de milliomos...» — végül Szabó szemébe az igazságot a mérvök reménytelen, tisztia szerelmének megtestestelője: Flóra, a grüthen triszuráját glóriaként viselő vidéki tanárnő.

Szisz Péter forgatókönyve mindent elkövet, hogy csak

a teteleket — hol passzifügán, hol keresett eredeti-ekedéssel — átráolja. Közben sziszt, feleslegesen sokat akar marcolni és épp ezért kevés igazságot, szinte emberj sorost, drámát tud csak elénk vetíteni.

S még egy: a film azonnalt nővével: hideg, rüde, kiszámítottan céltudatos. Hányzik belőle a lény. A szívet, az érzelmeket — pátosszal akarja pótolni. Impomáló nagyvonalúsággal megirt és főleg megrendezett jelenetek és kiforratlan, elnagyolt részletek váltakoztak a filmben. Gondoljunk csak — az előbbieik jellemzésére — a tengeri viharban hányódó hadifogolyhajó döbbenetes erejű viarlására, a hadirokkant, vak ezredes néhány mondatba, villanásnyi képekbe tömörített, gégefolyogató drámájára, a sikerétől megrezszült Szabó Barna diadalltas és mégis a távoli tragédia szelét éreztető, göcsös, sátni kacajára és az elkényeztetett rózsadombi millio-

moslány tágranyított, meg-meg-rebbedő pillájú szerelmére, bravúrosan megrendezett és fényképezett cellovó jelenetben.

A forgatókönyv hibáit Gerler Viktor, a film rendezője újszerű és mesteri tudással bizonyító képekkel egyensúlyozza. Méltó segítőjárja ebben az operatőr: Hegyi Barnabás.

Bessenyei Ferenc részleges alakítását nyújt. Szabó Barna nem egészen neki való szerepében is. Kltűnő a filmben az utóbbi időben alig látott Gordon Zsuzsa játéka. Bara Mergit a sematikusan megirt, közhelyekkel dobálózó Flóra alakját helyenként magávalragadó drámai erővel tölti meg. A megjelölés: Csákányi László és az új szerepkörében bemutatkozó Kisz Manyl, Somló István, Szabó Ernő, Uray Tivadar és Bárdi György megbízható, jó játékkal egészítik ki szerepük hiányos pontjait. A film zeneszerzője, Ránky György bizonyára elvonatné plágium perét a «Körhinta» zeneszerzője — Ránky György ellen.

A «Láz» azon filmek közé tartozik, melyeket nem lehet sablonos dicsőretiltel, vagy fölényes kétségnyitással elintézni. Aki megnézte — szakember, vagy «egyszerű» közönség — hatása alá kerül, gondolkodásra, vitatkozásra készteti. S ennek — gondolom — jobban örülnek a film alkotói, mint a fenntartás nélküli dicsőretiltel, vagy a laengyes elismerésnek.

Garai Tamás

A NÉPAKARAT
TELEFONSZÁMA:
224-819*